

บทวิเคราะห์ รัฐธรรมนูญ

เรื่อง

“รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น”

“การปกครองส่วนท้องถิ่น” หรือเรียกอีกอย่างคือ “การปกครองท้องถิ่น” เป็นรูปแบบการปกครองของท้องถิ่นเพื่อลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และตรงกับความมุ่งประสงค์ของชุมชนนั้น ๆ โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กำหนดไว้ในหมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๔๙ - มาตรา ๒๕๔) มีหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. วิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(มาตรา ๒๔๙ วรรคหนึ่ง)

ภายใต้บังคับมาตรา ๑^๒ ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ

๒. หลักการในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(มาตรา ๒๔๙ วรรคสอง)

การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน

๓. หน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(มาตรา ๒๕๐)

(๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) การจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

(๓) ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจการสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้

^๑ บัญญัติ คำว่า, น.บ. (มร.), น.ม. (มสร.), เนติบัณฑิตไทย. ผู้บังคับบัญชาจากกลุ่มงานกฎหมาย ๑, สำนักกฎหมาย, สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

^๒ มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

(๔) รัฐต้องดำเนินการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ของตนเองโดยจัดระบบภาษีหรือการจัดสรรภาษีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาการหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจได้อย่างเพียงพอ ในระหว่างที่ยังไม่อาจดำเนินการได้ ให้รัฐจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปพลางก่อน

(๕) กฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลัง และการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริต และการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ และต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นด้วย

๔. การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๕๑)

การบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องใช้ระบบคุณธรรมและต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น

และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ การจัดให้มีมาตรฐานที่สอดคล้องกันเพื่อให้สามารถพัฒนาร่วมกันหรือการสับเปลี่ยนบุคลากรระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันได้

๕. สมาชิกสภาท้องถิ่น (มาตรา ๒๕๒)

(๑) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง และผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามแนวทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

๖. การเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงาน และกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม (มาตรา ๒๕๓)

ในการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

๗. สิทธิเข้าชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา ๒๕๔)

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

บทวิเคราะห์

(๑) เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ผ่าน ๆ มา พบว่า ได้มีการกำหนดหลักการเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ด้วยกันหลายฉบับ โดยฉบับแรก ๆ คือรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๑๑ ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด ๕ แผนวนโยบายแห่งรัฐ (มาตรา ๗๐) โดยกำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ได้เป็นผลดี และต่อมาได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๑๗ โดยกำหนดไว้ในหมวด ๙ การปกครองท้องถิ่น (มาตรา ๒๑๔ - มาตรา ๒๑๗) รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๒๑ หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๑๘๐ - มาตรา ๑๘๓) รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๓๔ หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๑๙๖ - มาตรา ๑๙๙) รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ หมวด ๙ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๘๒ - มาตรา ๒๙๐) และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา ๒๘๑ - มาตรา ๒๙๐) ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้างบางประการ

(๒) เมื่อพิจารณาหลักการตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายของหมวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า ภายใต้หลักการของการเป็นรัฐเดี่ยวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดนี้บัญญัติขึ้นเพื่อให้สามารถจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ โดยกำหนดให้การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปกครองตนเอง มีความโปร่งใส และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดกลไกให้ประชาชนเสนอความต้องการและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ พร้อมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจในการให้บริการประชาชนและจัดกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ มีรายได้เป็นของตนเอง และมีอิสระในการบริหารงานต่าง ๆ โดยจะต้องรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ พร้อมทั้งกำหนดให้การบริหารงานบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามระบบคุณธรรม^๓ ซึ่งได้เพิ่มเติมรายละเอียดมากกว่ารัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ และฉบับปี ๒๕๕๐

(๓) การกำหนดหลักการเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญ จะต้องอยู่ภายใต้บังคับ มาตรา ๑ ความว่า “ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยก

ไม่ได้” ดังนั้น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษในลักษณะที่เป็นอิสระอย่างเด็ดขาดจากรัฐ จึงกระทำมิได้ ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา ๒๔๙ วรรคสอง เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นใหม่ เพื่อวางหลักว่าท้องถิ่นใดจะมีรูปแบบการปกครองแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันก็ต้องดูปัจจัยอื่นประกอบด้วย ได้แก่ ๑) รายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บได้ ๒) จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และ ๓) พื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ^๔ ซึ่งเป็นการกำหนดวิธีการและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหลักการในการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

(๔) เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ซึ่งก่อนปี พ.ศ. ๒๕๔๐ มีการระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระอย่างแท้จริง เนื่องจากถูกควบคุมโดยระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้นำหลักการของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาปรับปรุงเนื้อหาโดยบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะ และส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้กำกับดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น รวมทั้งรองรับกับการกระจายอำนาจ โดยกำหนดแนวทางต่าง ๆ ไว้ หลายประการ อาทิ กำหนดขอบเขตและบทบาทการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้มีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญหลายเรื่อง อาทิ การกำหนดให้สิทธิของบุคคลและสิทธิของชุมชนที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ (มาตรา ๔๓) การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาที่มีความเสมอภาคแก่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ และทุกพื้นที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแลและพัฒนาตั้งแต่เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้สามารถมีสติปัญญาที่พัฒนาและมีวินัยที่ดีงามอย่างเสมอเหมือนกัน (มาตรา ๕๔) การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการดูแล อนุรักษ์ พื้นฟู คุ้มครอง ศิลปะ วัฒนธรรม

^๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. หน้า ๔๔๔.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๔๔๕.

อันติงามของท้องถิ่น และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (มาตรา ๕๗) ตลอดจนการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งมอบหมาย เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การที่กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเรื่องการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการป้องกันการก้าวร้าวการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการส่วนท้องถิ่นมาใช้บังคับกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น นับเป็นเรื่องที่ดีที่มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่การที่รัฐธรรมนูญกำหนดว่า **“กฎหมายดังกล่าวจะต้องเหมาะสมแก่บริบทด้านสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น”** นั้น เป็นเรื่องที่จะไปกำหนดรายละเอียดได้โดยยาก ซึ่งในความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการกำหนดเป็นมาตรฐานกลางในเรื่องต่าง ๆ ไว้ เนื่องจากสภาพของท้องถิ่นของประเทศไทยส่วนใหญ่มีบริบทที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่อยู่แล้ว

(๕) เกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๒๕๓ ที่กำหนดเพื่อให้การดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีช่องทางให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยนั้น แม้บทบัญญัตินี้จะเคยได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก และบัญญัติต่อมาใน

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ก็ตาม มีข้อสังเกตว่า **“ช่องทางให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม”** จะมีการกำหนดที่เป็นรูปธรรมไว้ในกฎหมายอย่างไรบ้าง

(๖) เกี่ยวกับมาตรา ๒๕๔ ซึ่งเป็นการกำหนดให้มีการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้นั้น แม้รัฐธรรมนูญฉบับนี้จะไม่มีการบัญญัติกระบวนการถอดถอนนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา แต่การปกครองในระดับท้องถิ่น กำหนดให้ประชาชนสามารถถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ เนื่องจากการปกครองในระดับท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ใกล้ชิดกับประชาชน ประชาชนจะรู้เห็นและรับทราบการทำงานของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นตลอดเวลา ประชาชนจึงควรใช้สิทธิในการถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งให้พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระได้ หากมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้^๕ มีข้อสังเกตว่า ทำอย่างไรจะมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริงเนื่องจากที่ผ่านมาในระดับชาติการดำเนินการที่มีผลสำเร็จค่อนข้างน้อยจึงทำให้เปลี่ยนไปใช้ระบบทางศาล ส่วนในระดับท้องถิ่นก็มีความสำเร็จน้อยมากเช่นเมื่อพิจารณาจากจำนวนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ประการสำคัญ การที่กำหนดให้มีการดำเนินการถอดถอนในระดับท้องถิ่นต่อไปนั้นจะมีความเหมาะสมหรือไม่ ดังนั้น ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดให้ใช้กลไกเช่นเดียวกันกับการเมืองระดับชาติ กล่าวคือ กลไกทางศาลเพื่อมิให้มีความลักลั่นกัน ระหว่างการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม หากยังคงที่ให้มีกลไกถอดถอนในระดับท้องถิ่นต่อไป ควรจะมีมาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองหรือหลักประกันความปลอดภัยให้แก่ผู้ที่ดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย

กล่าวโดยสรุป รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่มีหลักการที่เหมือนกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ และฉบับปี ๒๕๖๐ แต่แตกต่างกันบ้างในรายละเอียดบางประการ ดังได้วิเคราะห์ไว้แล้วในข้างต้น อนึ่ง ความคิดเห็นดังกล่าวเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ซึ่งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย ■

^๕ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๔๕๒.